

illustrius ullo unquam tempore inventum est, seu aliquando inveniri poterit? haec sola coelum, ac terram magnitudine superavit. Quidnam illa sanctius? non prophetas, non apostoli, non martyres, non patriarchas, non angeli, non throni, non dominationes, non seraphim, non cherubim, non denique aliud quidpiam inter creatas res visibiles maius, aut excellentius inveniri potest. S. Ephrem (orat. de laud. Virg.) in hunc modum loquitur: Nulla comparatione omnibus superis exercitiis gloriosior, praestantissimum orbis terrae miraculum, omnium sanctorum corona ob fulgorem inaccessa. D. etiam Bonaventura (lib. de laud. Virg.) ex variis Patrum doctrinis docet Dei gloriam magis in sola Virgine, quam in ceteris Dei operibus, Christo semper excepto, emittere; quod utique verum non esset, nisi omnium bona et perfectiones gloriae in Virgine essent congregatae. Sed clarius omnibus hanc Virginitatem excellentiam tradidit expresse angelicus doctor d. Thom. (lib. de solennit. sanctor.) explicans illa verba (Ecl. 24): Quasi cedrus exaltata sum in Libano, ait: Per sex arbores, quibus comparatur exaltatio b. Virginis in ista epistola, intelligi possunt sex ordines beatorum. Cedrus significat angelos propter naturae sublimitatem. (Ecl. 31): Cedri non fuerunt altiores illo in Paradiso Dei; id est, angeli non fuerunt sublimioris naturae luciferi. Cupressus significat patriarchas, et prophetas per odoris suavitatem: unde de uno dictum est (Gen. 27): Ecce odor filii mei sicut odor agruli, cui benedixit Dominus. Palma significat apostolos propter gloriosum de universo mundo triumphum. Palma etiam significat victoriam (Apoc. 9): Et palmae in manibus eorum. Rosa significat martyres per effusionem sanguinis, qui habet colorem rubrum (Ecl. 39): Et quasi rosa plantata super rivos aquarum fructificat. Oliva significat confessores propter oleum (Psal. 51): Ego autem sicut oliva fructifera. Platanus significat virgines propter frigiditatem, libidinis incendium extinguentem: crescit enim iuxta aquas, in qua frigiditas notatur. Sicut cinnamomum, et balsamum aromatizans odorem dedit suavitatis, (Ecl. 24): Quanto subtilius, tanto melius est, et magis odoriferum, et per hoc intelligitur humilitas. Balsamum autem quanto gravioris, et ponderosius, tanto melius; unde probatur in aqua, et si cito descendat ad fundum, habetur probatum. Per hanc proprietatem potest intelligi gratias morum: haec autem duo dant odorem suavitatis. Est ergo sensus, quod Virgo est exaltata sicut angeli, patriarchae, et prophetas, apostoli, martyres, confessores, et virgines. Est lily, qui pauca dicit, significatque magna; fuit enim exaltata super choros angelorum, et super omnes sanctos: nec mirum, si est exaltata sicut angeli, patriarchae, etc. in carne enim esse, et secundum carnem non vivere, non terrena vita est, sed coelestis. Virginitas soror est angelorum. Habuit etiam meritum prophetas prophetando (Luc. 1): Beatae me dicent omnes generationes. Vidit enim spiritu prophetico, et prophetavit, quod debet beatificari ab omnibus gentibus; et quod omnes gentes debebant recipere filium Dei: et suum habuit meritum apostolorum, et evangelistarum docen-

do. Multa enim scripta sunt, et praedicta, quae non poterunt sancti, nisi per revelationem eius scire, sicut de visitatione angeli in conceptione, et aliis pluribus. Habuit meritum confessorum devote Domino confitendo, (Luc. 1): Magnificat anima mea Dominum. Habuit meritum virginum, inchoando virginitatem, et conservando, (Luc. 1): Ingressus est angelus Gabriel ad Mariam Virginem: et sicut habuit meritum omnium, et amplius; ita congruum fuit, ut super omnes ponatur ordines coelestium; haec ille. Quorum compendium paucis verbis mihi fecisse videtur b. Laurentius Iustin. (serm. de assum.) dicens: Merito quidquid honoris, quidquid felicitatis habetur in singulis, totum abundabat in Virgine. Atque hinc est, quod b. H. dephonsus (sermo. 2. de assumpt.) praemium beatis. Virginis incomprehensibile appellavit: Sicut est, inquit, incomparabile, quod gessit, et ineffabile quod percipit; ita est incomprehensibile praemium gloriae quod meruit. Illud autem speciale valde prae ceteris omnibus aliis beatis habuit b. Virgo, quod eius beatitudo, non solum intensive, ut luciusque ostendimus, sed et extensive etiam, ut more scholasticorum theologorum loquar, omnium aliorum beatitudines in unum quoque collectas longe superavit. Videt enim in Verbo omnia quaecumque videt Deus scientia visionis, ut praeter moderniores doctores id asserentes docuit s. Germanus (sermo. de assumpt.) dicens: Spiritus tuus, o Maria, vivit in aeternum. Omnia observas, omnia intueris, et inspectio tua ad omnes se porrigit. Ratio etiam non parum constans id confirmat, quia ut d. Thomas docet (1. p. q. 12): Unusquisque beatus videt omnia, quae pertinent ad suum specialem statum. Cum autem b. Virgo non solum universalis domina, regina, et mater, sed singulari etiam modo fuerit cooperata Christo Domino ad omnium electorum salutem, Andrea Cretensi dicente: Sola praeter naturam fuit electa ad naturam renovandam: sola deservit opifici universae naturae; et ex alia parte cum omnia, teste d. Paulo, sint propter electos, tam naturalia, quam supernaturalia; consequens est, ad statum beatis. Virginis dixit spectare, quatenus sub Christo fuit, veluti universalis causa instrumentaria nostrae salutis illi coniunctissima, omnia in Verbo perlustrare, et clare videre. Scio ab his excipere Franciscum Suarez interiores animae Christi cogitationes, quas ait non videri a Virgine, quia cum illa, inquit, longe sit Christo inferior, tam dignitate, quam beatitudine, non deest, ut sine manifestatione, et consensu sui, omnes illius cogitationes, et interiores actus intueri possit. Sed non video necessitatem huius exceptionis: quia si Christus Dominus, ut ipse dixit, omnia quaecumque audit a Patre suo, nota fecit discipulis, nihil mirandum, si omnia aequa cordis sui nota faciat matri; nec id unquam contingit fieri absque consensu Christi Domini, sed ipso potius libentissime consentiente, ut gloria b. Virginis etiam extensive cumulatior sit; nec per hoc illa aequabitur gloriae illius, quia perfectiori lumine, et claritate, et intensius ipse videt Deum, et plura ex rebus possibili-

Ius in Verbo penetrat, quam mater; cui sit honor, et gloria in saecula saeculorum. Amen.

## HOMILIA X.

De magnitudine gloriae accidentaliter Deiparae Virginis, ubi de percelebri pompa, dulci melodia, ac regio apparatu, quo assumpta fuit in coelum, disserimus.

Cum magnae matris Mariae pompam, et apparatus, quo ad aethereum thalamum de assumptionis suae evecta fuit, pro modo nostro, et rudi, ut aiunt, Minerva descriverimus, orationis materiam mutare placuit ab honore, et iubilo, quo filius prodigus in domum patris sui rediens, susceptus est. Etenim si argumentum a minori ad maius in eodem genere philosophi omnes firmum, ac solidum esse censere, non insipienter colligam. Si filius prodigus, qui, ut sacer Evangelista ait (Luc. 13), devoravit substantiam suam cum meretricibus, ingrediens domum patris sui, magno cum honore, et iubilo ab eo susceptus est; mater certe amatissima, quae nullam substantiam unquam dissipavit, sed sanguinis potius propriam substantiam ad formationem corporis Christi subministravit, coelestem filii anam ingrediens, ab eodem honorificentius suscepta merito censi debet.

Quatuor praecipue facta fuisse commemorat d. Lucas (c. 15) ad ingressum filii prodigi in domum patris sui. Primum: adfuit iubilis musicae, et chori: Audiebat symphoniam, et chorum. Secundum: pater filio ad se venienti obviam iit, hilariter eum suscipiens: Accurrens cecidit super collum eius, et osculatus est eum. Tertium: pretiosis vestibus induit (Luc. 15): Cito proferte stolam primam, et induite illum. Ad laetum etiam convivium apud se condesere fecit: Manducamus, et epulemur. Quartam tandem, anulo manum eius exornavit: Date anulum in manu eius. Haec si in Virginitatem convertamus, haud difficile erit ostendere illis omnibus Deiparam in die triumphantis ingressus, in coelestem filii sui domum, longe cumulatius ab eo donatam fuisse. Et quidem, ut a iubilo, et psallentium choro auspicemur, s. H. dephonsus (serm. 1. de assumpt.) hoc idem argumentum pertractans, inquit: Quid hodie ante beatam Virginem, quando illa in coelestem Hierusalem evexit, quantas exercitus sanctorum praecurrerit cum hymnis, et canticis. Nec dubium, quin illa centum quadraginta quatuor millia, qui in conspectu seniorum sunt, tementes cytharas suas cecinere cum omni fragore coeli, canticum novum, quem nemo potest dicere, nisi ipsi, qui hodie festivo veniunt obviam cum cytharis suis, ac laete in suo beatam choro excipiunt Virginem, non qualemcumque, sed unam de numero prudentum, et primam omnium inter primas, quae vadit post a-

gnum proximior. Huius iubili egregiam reperio figuram (2. Reg. 6), ubi lego, quod David, et omnes filii Israel deducebant arcam testamenti Domini in iubilo, et in clangore buccinae, et quod omnis domus Israel psallebat, et iubilabat in omnibus lignis affabrefactis, et cytharis, et lyris, quibus triplex musicus genus indicatur: triplex enim est sonus musicae. Primum, qui voce formatur, sicut in cantu, id quod exprimit, cum ait, in iubilo: nam iubilis artificiosa est modulatio. Secundus, qui fit cum flatu, id quod significat, cum ait, cum clangore, ut in buccina. Tertius tandem, qui ex pulsatione causatur, sicut in cythara; quod verba illa indicant: In omnibus lignis affabrefactis, et cytharis. Si ergo David, cum veterem illam arcam Domini, quae Mariae proculdubio typus erat, in meliorem domum vellet traducere, prae summo gaudio exsilivit, chorum psallentium, et cantantium instituit, variis hymnis, et instrumentis musicis conceptum animo gaudium declaravit, omnemque Dei populum ad edenda laetitiae publicae signa ovantem secum deduxit; nonne credendum est, verum Davidem Christum Dominum non modo angulos, sed etiam coelestes omnes invitasse, ut propenso, et ardenti studio, insmeta exultatione, ac singulari observantiae significatione illi obviam prodirent, quae Regis aeterni mater, eadem et coelorum regina imperii sui possessionem acceptura veniebat? Haec licet magna cum laetitia, tunc ovatione arca vetus ex domo Amandab deducta fuerit a rege David in eius civitatem, maiore laetitia cum tripudio, et triumpho nova Dei viventis mater ex hac mundi plaga ad felicitatis aeternae urbem translata est a Rege regni Iesu Christo. Cerne illic populum multum nimis, omnes electos ex Israel triginta millia confusisse ad eandem deducendam: hic multitudinem innumeratam video ex omnibus tribubus, gentibus, populis, et linguis, captivam illam, quam Christus duxit secum captivitatem, prodire in occursum reginae coelorum serenissimae. Video novo currui illam impositam hunc iugatu traduci: hanc manibus angelicis, ac dilecto suo innixam assumi: video Davidem ante veterem arcam subsistentem, et toto corde una cum septenis choris adiunctis choras ducentum. Illic despectui habet Michol: hic omnis Ecclesia sanctorum demirat Altissimum matri suae sanctissimae Virgini novenis choris angelorum circumdata praecedentem, atque tunc mihi videtur impletum illud, quod (2. Paralipom. 5) legitur, ubi postquam sacer Textus dixerat: David congregavit maiores natu Israel, et cunctos principes tribuum, et capita familiarum de filiis Israel in Hierusalem, ut adducerent arcam foederis Domini: et postquam subiunxerat: Et intulerunt sacerdotes arcam foederis Domini in locum suum, id est ad oraculum templi, in sancta sanctorum super alas cherubin, hanc subscribit, quae ad concentum pertinent: Igitur cunctis pariter, et tubis, et voce, et cymbalis, et organis, et diversi generis musicorum concinentibus, et vocem in sublime tollentibus, longe sonitus audiebatur. Similia in introductione huius mysticae arcae in coelestem Hierusalem ac-

cidisse testatur sanctus Cerardus Episcopus, et martyr (*hom. de iubilat. Virg. Assumpt.*) dicens: *Hodie beatam Virginem coeli susceperunt lactando, angeli gaudendo, archangeli iubilando, throni exultando, dominationes pallendo, principatus harmonizando, potestates cytharizando, cherubini, et seraphim hymnizando; atque ad supremum divinae maiestatis tribunal deducendo.* Et quidem, si ut refert propheta Daniel (c. 3), ad honorem statuae, quam Nabuchodonosor rex erexerat, insonuit sonus multiplex tubae, fistulae, cytharae, sambucae, psalterii, simphoniae, ac universi generis musicorum; quis quaeso sibi persuadeat, in erectione non statuae illius inanimatae, quam impius rex Nabuchodonosor conecerat, sed in assumptione Dei genitricis, angelicum concentum, ac omnium musicorum instrumentorum suavissimam harmoniam desideratam fuisse? Non solum autem instrumentorum sonus, sed et caelestium civium sonora modulatio audiebatur; nam divus Athanasius (*in serm. de Assumpt.*), seu in evangelium de sanctissima Deipara, clarissime docet omnes angelorum Hierarchias in celebri hoc Mariano triumpho suaviter cecinisse: *Beata, inquit, te praedicant omnes angelorum, et terrestrium Hierarchiae: et hierarchias manus attollentes, benedicunt tibi, quae et in coelis benediceris, et in terris beata praedicaris: benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui. Istiusmodi enim benedictionibus te celebrat prima acies, quae et thronis, cherubin, et seraphinis constat, qui aut flammam, aut magni Regis Dei cognitores appellantur. Benedicta tu in mulieribus, et beatus uterus tuus Dei gestator, et ubera, quae adhuc infantulum suavit. Secunda vero Hierarchia, quae dominationes, virtutes, potestatesque complectitur, ad te respiciens, clamat, utpote, quae haec dixerit a sublimiori Hierarchia, plusquam initiata sit: benedicta tu in mulieribus, et benedictus venter tuus, qui Deum concepit, et mammillae, quae Deum educaverunt puerum factum. Iam tertia ex principibus, angelis, et archangelis acies, quibus mandatum, et permissum fuit a Deo emittente, ut per unum Gabrielem archangelum ederet splendidissimum, et capacissimum hymnum in haec verba: Ave gratia plena, Dominus tecum. Non solum autem angelici spiritus, sed et universi coeles, Mariae triumphum gloriosum celebrarunt, cum divus Bernardus (*serm. 1. de assumpt.*) dicat, empyreum coelum evacuatum fuisse, ut tota coelestis curia in occursum Dei Genitricis veniret: verba eius sunt haec: *Quis cogitare sufficiat, quam gloriosa hodie mundi regina processerit: et quanto devotionis affectu tota in eius occursum coelestium legionum proderit multitudo? quibus ad thronum gloriae canticis sit deducta, quam placido vultu, quam serena facie, quam divinis emplexibus suscepta a filio, et super omnem exaltata creaturam, cum eo honore, quo tanta digna fuit: cum ea gloria, quae tantum decuit filium. Haec novenis angelorum choris intermixti sub vexillis septem alii chori procedebant ante sacratissimam Dei parentem. Primum agmen patriarcharum ducebat Adam protoparentes. Alterum prophetarum anteibat Moyses vatum om-**

nium primus. Martyribus ostro purpureo fulgens laborum, praeferebat Abel innocens a fratre occisus. Iustorum qui sanctimoniam doctrina illustrarunt, caerulea signa, antecebat. Enos Vetus virginis choris praecinebat Maria soror Moysi: aderant, et innocentes infantes qui lacteo sanguine terram pro Christo irrigaverunt, sequebantur. Deinde reliqui omnes electi, qui vita innocenter acta ad sedes beatas cum Christo ascenderant. Incundum erat videre senes illos viginiquatuor, relictis capitibus ante reginam patriarcharum incedentes, laudabant protoparentes matrem viventium, quae oculo suo pede detulit serpentem. Noc arcam orbis servatricem salutabat. Abraham, et Isaac foecundam seminis, in quo omnes gentes benedicuntur, magnificabant. Iacob domum Dei, portam coeli, puteum conclusum, fontem aquarum viventium, fastigium virgatum, quod adoraverat, Mariam venerabatur. Moyses rubrum, quem inoffensum sacra flamma lambabat: virgam, quae suae superabat miracula virgae: petram, quae perennantes inexhausto fluvio fudit aquas: tabernaculum, in quo immensus, velut in conopaeo residens, delicias nobiscum voluit habere suas: tabernaculum foederis, sub quo Deus, atque homo foedera iungebat: aram odorati thymiamatis, quod suo odore nephitim nostri criminis corxit: sanctuarium Dei sacris virtutibus ornatum, in quo sedem Deus collocarat, arcam testamenti, propitiarium Altissimi nuncupabat. Balaham matutinum sydus, Aaron virgam floridam, Ioseph tentor solis, Gedeon vellus aureum, David cisternam Bethlehemiticam, Salomon navem institoris, favum distillantem, fontem signatum, domum sapientiae, speculum sine macula, pulchram ut luna, electam ut sol, turrim eburneam, castrorum aciem ordinatam, paradisum voluptatis, liliium inter spinas, hortum conclusum, ferculum aureum, thronum eburneum, unicum columbam, amicam, sponsam Dei colaudabat. Alii virgam Iesse, gloriam Hierusalem, solium gloriae Dei, honorificentiam populi, civitatem refugii, urbem fortitudinis, torrenlem mellis, et butyri, desiderium collium aeternorum, reginam coeli faustis concentibus conclamabant. Quid plura? omnes, et singuli, qui huic celebri triumpho aderant, Mariana trophaea decantabant. Quidam genealogiam insignem, ex qua orta, insonabat: alius ex sterilibus mirandam conceptionem, et sanctificationem iam statim a conceptu ordiebatur: subiungebat alii nativitatem saeculis optatam, praesentationem praematurnam, educationem plane ad normam divinam, votum virginitalis a teneris unguiculis Deo emissum, virtutes supernaturales, quibus se Dei matrem dignum fecerat. Alii, Dei in ipsius utero incarnationem, genituram, cunas, fascias, lactis guttas, labores, dolores, curas, anxietates, quas pro filio, et Ecclesia sustulerat, merita, et ornamenta animi reliqua, quibus se supra ipsos seraphinos elevaverat, exollentes, virginitalis, et foecunditatis aram excolabantur. Ac tandem cuncti coeles tes cubes congratules Virgini salutabant: Gaude sacrosanctum regis palatium, gaude thalame, in quo sibi Christus

humanam naturam despondit. Gaude divinum inter Deum, et homines conciliationis instrumentum: gaude thesauro vitae immortalis: gaude domicilium coelo praestantius, in quo sol gloriae resplendit: gaude terra sancta virginea, ex qua novus Adam formatus est, qui veterem servavit: gaude fermentum sanctum a Deo datum, ex quo totius humani generis massa coacta, et in unius corporis Christi panem evadens admirabili ratione coagmentata est: gaude gaudii mater sempiterna: gaude nova Dei area, in qua Dei Spiritus conquevit, in qua Noe noster Christus genus servavit humanum, in qua novae gloriae auctor, et qui natura sanctus est, in tua virginali officina corpus sibi mirabili ratione conformavit, non deserens esse, quod erat, quippe immutabilis, sed assumens, quod non erat. Gaude urna aurea, quae continet illum, qui dulces manna, et mel de patre ingrato populo dedit. Gaude seraphica mystici carbonis ardentis forceps. Gaude spirituale praecognitionis perspicuae symbolum, per quod prophetiae infinitam erga nos Dei submissionem vaticinati sunt. Gaude speculum, per quod iustitiae Solem venientem a coelo suscipientes ii, qui in densis tenebris peccatorum versabantur, illustrati sunt. Gaude tandem prophetarum, et patriarcharum omnium decus, et clarissima arcanae praedestinationis humanae tuba.

Certe cum beata Virgo, ut decebat matris Dei dignitatem, omnium sanctorum gradus, et ordinum status se una complecteretur, merito omnes illi et iubilantes, congratulari par erat. Ipsa instar angelorum salutem, pacem, et gaudium toti mundo emicavit per salutaris suae prolis partum. Ipsa instar prophetarum, prophetae donata spiritu, se ab omni generatione beatam dicendam praedixit. Ipsa instar apostolorum sacratissima Dominicae incarnationis mysteria suis oculis perspecta, et quae alta mente reposerat, universae Ecclesiae debito tempore reseravit. Ipsa instar martyrum, ancipiti gladio acerbi doloris in passione filii transfusa, non minores, immo acerbiore, quam martyres in suis corporibus, animi cruciatu pertulit, ut divus Hieronymus testatur (*sermone de assumptione*), plusquam martyrem, illam vocans. Ipsa instar sanctorum Christi confessorum, contemptis huius saeculi oblectamentis, totam vitam in paupertate, abstinentia, et sobrietate transegit, ac in pace moriens, requievit in Domino. Ipsa instar virginum, quarum nemo negabit, accepisse bravium, quae Virginum regina esse perhibetur, non solum mentis, et corporis perpetuam servavit virginitalis; sed illorum statum foecunda sua virginitalis ingenti splendore decoravit. Cum igitur omnium ordinum, et statuum perfectionum particeps esset, merito ab omnibus illis honorari, et applaudi aequum erat.

Ceterum, ut modus, et ordo, quo hic honor Virgini delatus fuit, vobis clarius innotescat, rem mirabilem, quam vetustus, ac eruditus theologus Sanctius Porta Ordinis Praedicatorum (*in suo perant. Marial. serm. 7. de assumpt.*) tradidit, commemorabo. Ait enim sanctorum omnium ordines singulari ratione secundum locum

CARTHAGENA DE B. M. V. — VOL. II.

cum dispositos, in die assumptionis exultabundos, obviam venisse Deiparae. Virgines astabant in orbe lunae: Confessores in orbe Mercurii: Martyres in orbe Venus: Apostoli in orbe solis: Prophetae in orbe Martis: Patriarchae in orbe Iovis: Angelorum omnes Hierarchiae in orbe Saturni. Huius quidem tam diversae secundum locum positionis rationem quaerens, invenio aptissimum fuisse, et singulis sanctorum ordinibus valde consentaneam. Congruerat certe virginibus orbi lunae, quia sicut isle igni coniunctus eius ardoris, et combustionis omnino expers est; ita vera virginitas, cum aliquo igni naturali concupiscentiae in carnem residenti coniuncta sit, ab omni tamen combustione longe aliena est. Unde divus Hieronymus (*de virgin.*) dixit: *Esse in carne, et vivere praeter carnem, vita angelica est, non humana.* Orbis Mercurii congruebat confessoribus, quia, ut tradidit Ptolemaeus, *Mercurius suae constellationis aspectu scientiam tribuit, et ad eloquium mentem aptat.* Unde divus Paulus a Graecis dictus est *Mercutius* ob eximiam eius eloquentiam. Sancti autem confessores practica scientia ad salutem necessaria, quae omnium scientiarum potissima est, praecipue claruerunt. Martyribus deinde congruebat orbi Venus, qui ut testatur idem Ptolemaeus, eius irradiatio instar sanguinis, rubicunda valde, et cum circa hoc astrum vespere rubor oritur, futuram serenitatem portendit, iuxta illud:

Sero rubens coelum, cras indicat esse serenum:

ad quod alludunt verba Christi Domini (*Matt. 26*): *Facto vespere, dicitis: serenum erit, rubicundum enim est coelum.* Non dissimiliter martyres rubeo sanguinis colore pro Christi fide in vespere huius mundi mirifice decorati fuerunt. Id quod certissimum eis fuit futurae in coelestem Hierusalem serenitatis, et gloriae signum, et pignus. Congruerat insuper Apostolis orbi solis: nam sicut sol perambulans in zodiaco, 12. signa coeli, menses duodecim confecit, ita Apostoli Christi, qui duodecim fuerunt, totum orbem perambulaverunt, ut ab eo tenebras expellerent. Unde Christus eis dixit: *Vestis lux mundi.* Rursus prophetis congruebat orbi Martis, quia sicut Mars Veneri associatus, inluit facultatem ad melius canendum, ita prophetae facultate divinitus sibi infusa praediti, sacra arcanae cecinerunt: quibus praeritiam, ut Moyses (*Genes. 1*): *In principio creavit Deus coelum, et terram, etc. alii de futuro, ut I-saias (cap. 7): Ecce Virgo concepit, et pariet filium, etc. alii de praesenti, ut Ioannes Baptista, Ecclesia catholica id attestante:*

Ceteri tantum cecinere Vatum,  
Corde praesago iubar affuturam.  
Tu quidem mundi scelus auferentem  
Indice prodis.

Orbis item Iovis non male patriarchis congruebat, quia, ut astrologi testantur, astrum hoc indicatur fortunatum. Sancti illi patriarchae in eo fortunatissimum habuere sortem, quod

Christus Dominus, et beatissima Virgo ab eis secundum carnem, generosam, et regiam originem traxerunt, ut testatur divus Matthaenus, genealogiam, Christi, et matris eius per Ios patriarchas enarrans: *Liber generationis Iesu Christi, filii David, filii Abraham.* Ac tandem orbis Saturni angelorum omnium caetui, ex eo valde consentaneum fuisse perhibetur, quia ut fidem astrologi cum suo Ptoleme. aiunt, influxus illius potentiam visivam acuit, et qui sub hoc astro nascuntur, semper sunt *bene videntes*, ut eorum verbis utar. Angeli autem licet alioquin de eis loquens Apostolus (*ad Hebr.* 1) dicat: *Omnes sunt administratores spiritus in Ministerium missi propter eos, qui haereditatem capiunt salutis*; nunquam tamen a clarissima divinae essentiae visione, nec per momentum recedunt, Christo Domino dicente (*Matth.* 18): *Angeli eorum semper vident faciem Patris mei, qui in caelis est.*

Verum, quia parum Christo Domino videbatur, ompes coelestias in occursum suae genitricis venire, ipse quidem promptus, quam patrefamilias, qui accurrens filio prodigo, illum amplexatus est, ingenti maiestate, et gloria obviam venit matri suae. In cuius figura legimus (3. *Reg.* 2), quod venit Bersabee ad regem Salomonem, et surrexit rex in occursum eius. Unde divus Hieronymus (*ser. ad Eustoeh.*) dixit: *Nec immerito creditur, quod ipse Saluator per se totus festinus occurrerit, et eam cum gaudio secum in throno collocaverit; alioquin quomodo crederetur implese, quod ipse in lege praecepit: Honora patrem tuum, et matrem tuam? Quibus non dissimilia sunt illa divi Bernardi (sermon. 1. de Assumpt.), dum ait: Elenim non solum tota coelestium legionum multitudo, in Mariae occursum prodiit, illamque ad thronum gloriae magnam devotionis affectu deducit; sed et filius placido cultu, serena facie, divinis amplexibus, eandem suscepit, et super omnem creaturam exaltavit, ac denique dulciter osculatus est.* Narrat divus Augustinus (*lib. 2. de civitat. Dei capit. 4.*), quod olim inter Gentiles ingressura Romanam mater, quam Deorum vocabant, Berecynthia nomine, ingenti plausu, et iubilo fuit suscepta, adduntque alii Romanos illud Apollinis oraculum suscepisse, ut clarissimus omnium civium in occursum tantae matri egredederetur. Senatus vero decrevit, ut Scipio Nascia vir omnibus numeris absolutus ad illud munus praestandum illi occurreret. Cum igitur Deipara Virgo non falsorum Deorum, sed veri Dei genitrix esset, merito non Apollinis, sed Dei Patris decreto factum est, ut praestantissimus omnium virorum Rex gloriae Christus in occursum matri suae egredederetur. Quod si, ut Strabo commemorat (*lib. 1. cap. 4.*), pater Demetrii ad multa milliaria egressus est, cineres corporis filii sui suscipiendi gratia; quanto maiori dilectionis affectu censendus est obsequentissimus filius matri suae in coelum ascendenti gralantur occurrisse, non ut emortui corporis cineres, sed vivum, ac gloriosis dolibus praedilum Mariae corpus susciperet? Quod si humano modo exprimendum est, quid filius matri accurrens dixerit, pntarim certe dixisse: Veni dilectissima genitrix mea, receptu-

ra materni uteri pignora, fidelis educationis mercede donanda; quae ut nullus alius, me charitatis officii cumulasti, meique curam semper maximam habuisti: tu me carnis tuae vestisti substantia, ego te maiestatis gloria indaam: Solem nube textisti; non Sole vicissim ipsa vestieris, ut *Mulier amicta sole* perpetuo celebreris: me Salomonem humanitatis diademate coronasti; nunc ego tibi, ut mea divinitate fruaris, novam, splendidamque coronam imponam. Matero in sinu me parvulum benigne fovisti, et tibi thronum excelsum, in quo regina suaviter, perpetuoque quiescas, assigno. Me super omnia sincere, atque assidue dilexisti, teque ut humilem ancillam infimo loco habuisti: quare super creaturam omnem, et humanam, et angelicam te in regno meo elegi, dilexi, exaltavi, ut longe amplius, quam primus ille Salomon suam parentem amavit, atque honoravit, tu a me, ac a meis etiam in posterum, tam in triumphante, quam in militante Ecclesia, ut ameris, et honoreris, curabo. Haec, vel similia verisimile plane est, filium matri occurrentem dixisse. Atque hinc est, sapienter quidem beatum Petrum Damianum (*serm. de Assumpt.*) excellentiam quandam triumphantis assumptionis beatae Virginis supra mirabilem ascensionem Christi Domini his verbis adnotasse: *Si diligenter, inquit, attendamus ascensionem filii, et matris assumptionem, inveniemus prope aliquid, quod non invenisse gaudebimus: ascendit quippe Domino egressa est obviam omnis illa beatorum spirituum gloria societas, quando naturae superiori praetulit inferiorem, et in convertibili sacramento susceptum hominem in ipsa divinitatis clausit identitate. Occurrentibus autem angelis, electorum animas, quas secum adducebat, adiunxit, et sic utrorumque triumphali pompa deductus ad Patrem, sedet ad dexteram maiestatis. Attolle iam oculos ad assumptionem Virginis, et salva filii maiestate, invenies occursum huius pompae non mediocriter digniorem. Soli quippe angeli redemptori occurrere poterunt; matri vero coelorum palatia penetranti, Filius ipse cum tota Curia tam angelorum, quam iustorum solemniter occurrens, evecit ad beatæ concistorium sessionis; et ait: *Tota pulchra es amica mea, et macula non est in te. Tota pulchra, quia tota desicata: macula non est in te, quia Spiritus sanctus supervenit in te, qui te ab omni immunditia praeservavit. Sed et Virgo gratiosis cumulata numeribus tantae benignitati Davidico sermone respondet, summae dignitatis claritatem admirans: Tenuisti manum dexteram meam, et in voluntate tua educisti me, et cum gloria suscepisti me. Nota verborum positionem differenti graduum distinctione signata. Tenuisti, inquit, manum dexteram meam, quia et si laeva tua sub capite meo, dextera tua iam amplexabatur me. Et in voluntate tua deducisti me, non in mea sublimitate; quia totum opus gratiae est, non naturae; et cum gloria suscepisti me, gloria utique gloriosa, quam non novit, nisi qui dedit, et cui donare dignatus est; hactenus tam acule, quam elegantier beatus Petrus Damianus. Sed et illud inauditum honoris privilegium, quod hodierna die**

filii matri praestitit, ut super ipsam enixa, usque ad thronum sanctissimae Trinitatis progredederetur, silentio praeterire non licet. Processit ergo non ut Esther, ancillarum humeris inmitens: non ut Benadab manibus fulla principum: non ut Helias igneo curru vectus; sed brachio filii sui enixa ingenti honoris splendore ducta est. Quod ne proprio Marte confingere videar, adest divinum oraculum non obscure id praedicens (*Cant. 8*): *Quae est ista, quae ascendit de deserto, deliciis affluens, innixa super dilectum? Scio dici posse eatenus innixa super dilectum, quatenus gratiae eius confidebat, de viribus propriis minime praesumens, ut quae ignara non esset, neminem ad coeli cacumen scandere posse, nisi subnixum Christi favore, et auxilio, qui de coeli cacumine descendit, ut late prosequitur divus Augustinus (*lib. de grat. et lib. arb. ad Valent. cap. 6*). Tamen d. Bernardus (*sup. 8. Cant.*) hunc loco explicans fatetur beatam Virginem in die assumptionis eius corpore brachio filii sui inintentionem progressam fuisse usque ad sedem regiae maiestatis, in qua filius eam collocauit: verba divi Bernardi haec sunt: *Super hanc innotuit mater illa felicissima, et in auro reclinatorio divinae maiestatis recumbens, inter sponsi, immo filii sui brachia requiescit. O quanta dignitas, quam specialis gloria innotuit super illum, quem reverenter colunt angelicae potestates; haec ille. Sane in hoc genere honoris, quem Christus Dominus genitrici suae exhibuit, videtur mihi matri officia voluisse rependere. Ipse dum infans, et parvulus erat, innotebatur matri, pro brachiis suis illum gestanti; in cuius figura Jacob vidit in somnis Dominum innoxam scalae beatam Virginem adumbranti; quae mystica scala esse perhibetur, per quam praedestinati in coelestem Hierusalem ascendunt. Hodierna vero die occurrens matri, rependit vicem, brachia sua supponens, ut illis imitens amantissima mater, filiali reverentia, ac singulari honore cohonestata, usque ad beatissimae Triadis solium, pene innumeris tam angelicis, quam humanis stipata spiritibus progredederetur.**

Porro iam veniamus ad stolam, qua diximus patrefamilias filium suum induisse, et ad lautum convivium invitasse (*Luc. 15*): *Cito proferte stolam primam, et induite illum. Manducate, et epuletur.* Longe certe honoratior, et splendidior stola, filius hodierna die matrem ornavit, et lauto magis, et opiparo convivio Mariae adventum illustravit, quae si quomodo delineare possim, varios favores, quibus rex Assuerus prosequutus est reginam Esther, in memoriam revocabo. Non tam anxius fuerat Assuerus regum potentissimus ex casu Vasthi reginae, ut in eius dignitatem aliam sufficeret, quam Deus orbis monarcha ex lapsu angulerum, ut in eius sedem Mariam elevaret. Instruxerat ille convivium omnibus proceribus regnorum suorum; qui hilarius cum iam interesset, seque exhallassent, ut Imperii sic, et gaudii voluit habere Vasthi consortem. Vocavit, invitavit, septem legatos misit, qui imposito super caput eius diademate, introducerent, ut in cunctis principibus pulchritudinem

eius ostenderet. Abnuvit illa, contempsit, despexit, ei sistere noluit, deliciis in suo gynaeceo occupata. Abnuentem rex repudiavit, sprevit, abiicit, thoroque, et sceptro carentem fecit. Inque eius locum, Edissam, quae alio nomine, vocabatur Esther, cooptavit, et assumpsit; quam super omnes mulieres adamavit, habuitque gratiam, et misericordiam coram eo super omnes foeminas: *Et posuit diadema regni in capite eius, sicutque eam regare in loco Vasthi.* Illum, quem nunc vocamus regem super omnes filios superbiae, olim creatum ad hilaria sua invitavit summus orbis dictator, pars ut esset in trielinio coelesti convivium, non postrema. Fecerat quoque et hic de se obsonium femellis illis labantibus, et errantibus angelis apostatantibus. Similis, ait, *ero Altissimo.* Noluit, immo contempsit limen ingredi, et non pauce quidem movere voluit pedem; se solo suaque specie inescatus, Contempseram maiestatis contempsit Deus, ingratum depulit, indignum coelo exturbavit, praeparatum Edissam, Mariam, assumpsit: in eius thronum collocauit, prima ut esset inter vocatos ad nuptias. Ordo igitur, et gradus, qui in conclavi parthenico Assueri inter ascitillas foeminas fuerat, tum modus parandi, et ratio introducendi, atque assumendi illas ad regium thalamum, adumbrasse mihi videtur ordinem, et gradum filiarum Hierusalem, quae ad Iesu Regis aeterni complexum vocantur, eiusque sanguine emuntur. Tum deinde ritum praeparandi, comendi, ornandi, atque demum, et consuetudinis, et ritus deducendi, sive etiam assumendi. Plures apud Assuerum fuerant oblectando illi adductae; super omnes autem una regina. Non minus tantum animae causa pacificior noster, pacificus plusquam Salomon sanguinem suum fudit, sed ut omnes ad se traheret, venit: *Traxam, inquit (Ioa. 12), omnia ad me ipsum.* Omnes subharrare sibi, modo ipsi non recusat, decrevit. Sit vel Saphora Aethyops, vel Sara a spiritu circummissa, vel Moabitibus cultui Deorum dicata, vel Magdalena septem daemonibus obsessa, vel Hemorrhoea sanguine polluta, vel Chananaea Idolorum cultrix: nullam spernit, omnes abluat, ungit, comit, ornat, iamque per conditione formae, et nitore ornata ad coeleste palatium introducti praecipit. Quemadmodum autem regem affert praeter regalem turbam erant uicini prae ceteris electa, et dilecta; ita quoque Salvatoris nostro dilecta existit super omnes illas dilecta una, unica Maria, princeps animarum, regina orbis, primiceria, et mater sponsarum. Dicebat Esdras (4. *Esdr. 5*): *Dominator Domine, ex omnibus floribus orbis elegisti tibi liliam unam, et ex omnibus abyssis maris replesti tibi rivum unum: et ex omnibus aedificatis civitatibus sanctificasti tibi metropolim Sion; et ex omnibus creatis volatilibus nominasti tibi columbam unam: et ex omnibus plasmatis pecoribus providisti tibi ovem unam.* Certe non alteram, quam Mariam, de qua idem Sponsus: *Una est columna mea, perfecta meo.* Deinde ad thalamum Assueri nominis splendide exornatae introducebantur: nam integri anni spatio comebantur, lotient-



mus simile tributum non pendat, sed ab eo onere omnino exempta sit, eo quod habitatio, et domicilium regis est; ita similiter licet omnes filii Adam, quos s. Job (*cap. 4*) vocavit *hætas domos*, peccati originalis tributum pendant; h. tamen Virgo, quia domus regie erat, libera fuit a solutione huius tributi. Unde niente antiquo serpente eam demoliri in pugna, quam habuit contra illam, quando b. Virgo eius caput contrivit, iure optimo ipsa ei dicere potuisset, quod olim Caesaris Cerva in torque scriptum gestabat: *Noli me tangere, quia Caesaris sum*. Quod autem subdit poeta de regia domo solis, dum dixit: *Sublimibus alta columnis*; maiorem sane sublimitatem Marianum ædificium sibi vindicat, ipsa dicente (*Ecl. 24*): *Thronus meus in columna nubis*. Et cum insuper ait: *Claro nicante auro, flammisque inicante pyropo*, anrum illud mihi ob oculos ponit, de quo Ioan. (*Apoc. cap. 3*) dixit: *Suadeo tibi emere aurum ignitum*. Hoc auro semper inaurata fuit regia hæc domus. Illud autem silentio non prætermittam, quod cum Ovid. potuisset uti vocabulo latino *carbaniculi*, non est usus, nisi nomine graeco *pyropi*, quia cum magnalia regiae domus solis commemorare tentasset, non videbatur decere eius maiestatem uti nomine *carbaniculi*, quod diminutivum est *carbonis*, et parvum carbonem significat, ut auctor est Calp. (*in suo dictione*), qui propterea translatus est ad significandum gemmam pretiosam *carbaniculi*, quia is persimilis est parvo carboni ignito. Si hoc igitur modo licuit poetae regiam domum solis magnificare; quid quaeso oportebit nos proferre de b. Virgine, quae regia domus Solis iustitiae esse perhibetur? Sane quicquid virtutis est, in Deipara plenitudinem habet perfectionis, iuxta angelicum eloquium (*Luc. 1*): *Aec gratia plena*. Nihil in ea diminutum, nihil in ea exiguum: in omnia excellentiam, et magnitudinem Dei genitricis redolent. Non fuit quidem *carbaniculus* alienus a pectorali summi sacerdotis, non fuit alienus ab angelo, cum inter eius ornamenta connumeretur. In b. autem Virgine non licet illum invenire, quia in ea omnia magna, omnia heroica, omnia immensa, omnia nescio quid infinitatis redolentia; sed scio quidem, quia cum sit mater eius, qui infinitus est per essentiam, inde necesse est quandam infinitatem mutare. Sed pergit ulterius Poeta dicens:

Cuius ebur nitidum fastigia summa tegebat.

Observa quaeso, ebur adeo pretiosum esse, ut cupiens Ovid. regiam solis domum magnifice, non ausus est etiam mendaciter plus eboris ei tribuere, quam opus esset ad tetorum fastigia exornanda: *Fastigia summa tegebat*. At Spiritus sanctus non semel veracissime totam Virginem vocat *eburneam*. Unde (*3. Reg. 10*) in figura Virginis, quam constat thronum esse Salomonis Christi Domini, hæc verba legitimus: *Fecit etiam rex Salomon thronum de ebore grandem*. David quoque (*Psal. 44*) vocat illam domum *eburneam*: *Myrrha, et gutta, et casia a vestimentis tuis a domibus eburneis*. Consulto non in singulari domum *eburneam*, sed plu-

rali, *domos eburneas*, illam appellat, ad significandum, quod omnes, et singulas perfectiones, quibus præditæ sunt, quotquot iam inter homines, quam inter angelos ædificatae reperiantur domus a Domino, ut habitaret in eis, sola Virgo in unum copulatas in se una continere noscitur. Quid quod ebur mundum, candidum, frigidum, solidum, et ad varios colores recipiendos aptissimum esse perhibetur? hæc quidem non agnoscat aperte pernosa eximiam Virginis puritatem, quae ab omni macula semper extitit aliena, virginitalis candorem, soliditatem patientiae, in laboribus constantiam, et ad varios coelestium charismatum colores recipiendos miram aptitudinem, ac singularem dispositionem? Rursus Ovid. regiam domum solis ab artificis præstantia commendans, ait, vulcanum fuisse, quem, *Mulciberum*, appellat: *Nam mulciber ibi, etc.* Poterat quidem Iunonis filium illum vocare, ut alibi eum nominavit:

Indoluit factu Iunonigenaeque marito.

Poterat illum appellare potentem in igne, sicut et vocavit Virgilius:

Hoc nunc ignipotens coelo descendit ab alto.

Poterat tandem aliis nominibus, quorum frequens usus est apud poetas, illum nuncupare: quid ergo est, quod *Mulciberum* illum vocavit? Donatus, et Fest. (*in suis Ethymol.*), docere *Mulciberum* dici a *mulcendo*. Elenim quamvis vulcanus, licet alioquin, ut poetae fingebant, fulmina conficeret, ut Iupiter de coelo in terram illa mitteret; cum lamen ad fabricandum domum solis manum admoveat, non appellatur nomine *vulcani*, sed *Mulciberi*, hoc est, *demulcentis*, quod suavitate redolet. Non dissimiliter mihi videtur in ædificatione huius regiae domus b. Virgini contigisse. Deus, qui artifex illius fuit, ut Salomon testatur (*Prover. 9*): *Sapientia ædificavit sibi domum*, antequam regiam hanc domum construxisset, varia suae vindictae fulmina in terram mittebat, adeo ut *Deus ultionum* appellaretur, Davide dicente (*Psal. 93*): *Deus ultionum Dominus, Deus ultionum libere egit*. Postquam tamen regiam hanc domum Virginis fabricavit, et eam inhabitavit, non solum *pacifactor* a Paulo (*ad Coloss. 1*) vocatus est: *Pacifecans per sanguinem crucis eius, sive quae in caelis, sive quae in terris*; sed et pax ipsa (*ad Ephes. 2*): *Ipse enim pax est nostra, qui fecit utraque unum*. Denique regiam domum solis laudat Ovid. ab opere celatorio: *Nam Mulciber ibi aequora clarat*: miro ait artificio, in illa esse maria sculpta, seu celata. Sane in b. Virgine non oportebat maria celare, cum ipsa sit mare magnum, ut nomen *Mariae* præseferat, quod *mare* interpretatur. Auctor (*lib. de propr. rerum*), mare describens, inquit: *Mare subsidium est in necessitatibus, refugium in periculis, itineris compendium, et laborantis lucrum*. B. Virginem refugium, et subsidium esse nostrum in necessitatibus, plane omnes experientia norunt, adeo ut unusquisque veraciter sibi usurpare posset verba illa Tullii ad Catonem, qui loquens de

militibus, qui tertiam exercitus partem occupabant, de quibus Plautus:

*Agite nunc: succidite quasi solem triarii, eleganter dixit: His ergo subsidis, ea sum assecutus, quae nullis legionibus consequi potuissem*. Elenim multa, quae millia millium angelorum, et totidem sanctorum hominum a Deo obtinere non possent, una Virginis intercessionem consequimur, et oblinemus. Esse autem b. Virginem itineris compendium, et laborantis lucrum, ipsa etiam quotidiana experientia satis probat, cum non semel sceleratissimi homines Virginis auxilium enixe implorantes a servitute diaboli fuerint liberali, ac aeternam damnationem effugerint.

Porro iam accedens ad portas huius regiae domus, ac sanctae civitatis Dei, duplex hæc fuit, ut a principio dicebam: nempe conceptio, per quam b. Virgo in mundum ingressa; et mors, per quam egressa est ab eo. Fide sane docemur, omnes ad ingressum, et egressum per has portas cadere, et prolabi: nam in ingressu per portam conceptionis fit casus in peccatum originale; in egressu vero per portam mortis fit casus in pulverem, et terram (*Genes. 3*): *Pulvis es, et in pulverem reverteris*. Beata autem Virgo divina virtute præliberata fuit ad ingressum, et egressum per has portas; unde David (*Psal. 86*) inquit: *Diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob*: has portas adeo pulchras, et nitentes divina sapientia affabrefecit, ut earum amore captus a Davide dicatur, super tabernacula Iacob, illas dilexisset. Scilicet David non comparat tabernaculum cum tabernaculis, et portas cum portis, quia cum portis reliquorum tabernaculorum, hoc est, eorum conceptiones Deus tanquam peccato originali infectas odio habeat, neutquam David poterat dicere, portas Virginis dilexisset super portas aliorum, cum has nullo modo diligeret, sed positive odiat. Quare sensus est adeo puram fuisse Virginis conceptionem, et nativitatem, ut maiore dilectione prosequeretur Deus Virginem conceptam, et natam quam omnes alios sanctos, qui *Dei tabernacula* merito vocantur, quia Deus in eis habitat.

Et licet hodierna die assumptionis beatissimæ Virginis festum celebretur, oportune conceptionis etiam illius memoriam facio, quia cum omne perfectum, ut docuit Aristoteles, his tribus constet: principio, medio, et fine, in quibus principium bonum, medium melius, finis optimus est; sane, ut ad finem optimum Marianæ gloriæ accedam, de quo Evangelista ait: *Maria optimam partem elegit*, opus est, ut de principio eius aliqua profaram, maxime quod hæc ratione, et muneri describendi illas duas portas satisfaciam, et quam bene in beata Virgine finis principio cohaereat, et respondeat, clarius innoceset. Hoc supposito, ut alius repelam, beatam Virginem in ingressu per portam suae conceptionis minime cecidisse, ipsius testimonium produco omni exceptione maius (*Ecl. 24*): *Ego ex ore Altissimi prolivi primogenita ante omnem creaturam*. Ut quid quaeso ait, se ex ore Altissimi egressam, cum ex lumbis parentum suo-

rum Ioachim, et Annae per veram generationem prodierit? Arbitror sane, ad significandum adeo puram, ac omnis maculae expertem ab illis prodisse, ac si a solo Dei ore processisset, a quo nihil inquinatum prodire potest. Ut quid etiam quaero, Maria vocat se, *Primogenitam omnium creaturarum*, cum pene infinitae alicæ creaturae fuerint ante illam prius genitæ? Puto quidem ad idipsum indicandum, quia licet in executione alicæ creaturae fuerint ante illam; non tamen in intentione, et divina præordinatione; sed ipsa inter omnes puras creaturas fuit prior præordinata, et ideo vocat se primogenitam; ut notavit s. Bernardus. (*serm. 51. de b. Virg. c. 4*). Unde opus erat, ut peccati originalis omnino expertes esset, cum præordinatio eius præordinacionem Adæ, et cognitionem peccati originalis antecesserit: id quod non obscure mihi indicasse videtur d. Paulus, dum adducens verba illa Adæ (*Genes. 2*): *Hoc nunc os de ossibus meis, et caro ex carne mea*, quae constat prolata fuisse ab eo ante lapsum, dixit (*Ephes. 5*): *Sacramentum hoc magnum est; ego autem dico in Christo, et Ecclesia*. Sicut igitur ante prævisionem lapsum Adæ præordinatus fuit Christus Ecclesiae sponsus; consequens est, præordinatam etiam fuisse matrem eius. Produco in idem testimonium varia Davidis, qui propheticis oculis contemplantis, licet a longe, conceptionem reginae Mariae, dixit (*Psal. 44*): *Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato*. Plane omnes creaturae rationales, cum concipiuntur, a sinistris Dei stant, propter contractionem peccati originalis; videns tamen David b. Virginem tunc stare a dextris Dei, satis iudice indicat, nulla originarii peccati labe inquinatum fuisse, sed gratiae potius, et charitatis inaurata veste ornatum. Appellatio etiam *reginae* idipsum morifice adstruit, quia omnes in conceptione per peccatum originale prodent servi, duræ diaboli servituti subigati; b. autem Virgo, quia peccatum necesse in sua conceptione, regina, non serva prodit. Facit etiam ad idem egregius locus eiusdem, qui divinum implorans auxilium (*Luc. 45*) dixit: *Deus noster refugium, et virtus, advator in tribulationibus, quae invenerunt nos nimis*. Nominis *tribulationum* in sacra Scriptura non semel observari peccata intelligi. Unde s. Hilarius (*super Psal. 59*) explicans verba illa: *Da nobis auxilium de tribulatione*, affirmat idem esse, ac si diceret: *Libera nos a peccatis, vel da nobis auxilium*. Et merito quidem nomine *tribulationum* peccata significantur, quia tribulatio a nomine *tribulus* derivatur, quod ut spina pungit. Constat autem nihil vehementius pungere, et lacerare, quam peccati tribulum, et iniquitatis spinam, ut cecinit Ioven. (*Sat. 4*):

Quos diri conscia facti

Mens habet attentos, et surdo verberæ caedit, Occultum patiente animo tortore flagellum.

Prophetam autem loqui hic de tribulationibus peccati originalis, verba sequentia satis indicant, cum de illis subiunxit: *Quae invenerunt nos nimis*. Reliqua peccatorum genera saepe

nos quaerunt, et inveniunt; nunquam tamen, nisi nobis consentientibus per proprium actum. Peccata autem originalia filios Adae quaerunt, et inveniunt, antequam illis consentiant per proprios actus, nec expectant ad expugnandos eos ortum eorum extra uteros maternos; sed intra illorum lateras iacentes inficiunt, quod plane est nimis invenire. Et ideo de tribulationibus huius generis ait David: *Quae invenerunt nos nimis.* Ut tamen significet propheta his peccati originalis tribulationibus Mariam nusquam fuisse oppressam, subiunxit (in eodem Psal. 45): *Fluminis impetus laetificat civitatem Dei: sanctificavit tabernaculum suum Altissimus. Deus in medio eius non commovebitur. Adjuvabit eam Deus mane diluculo.* Quasi dicat, tantum abest, quod tribulatio peccati originalis beatam Mariam contristaret, ut divinae potius gratiae torrens illam inundans vehementer laetificaret: *Fluminis impetus laetificat civitatem Dei.* Ad quod magis significandum addit, quod quia futurum erat, ut esset materiam Dei tabernaculum, quod per novem menses aeterni Patris Filius inhabitare debebat, consulto illud sanctificavit, ne peccati labe gratiae nitorem in ea converteret: *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus;* idque adhuc significantius ultima verba indicant: *Adjuvabit eam Deus mane diluculo.* Quid aliud aptius per diluculum, quod principium est diei, intelligi potest, quam conceptio, quae initium praebet vitae humanae? In hoc ergo conceptionis diluculo testatur David, Deum adjuvisse Virginem, ne in peccati originalis tribulatione incidere: *Adjuvabit eam Deus mane diluculo.* Esse autem verborum huius Psalmi legitimum hanc, quam tradidimus, expositionem, titulus ipsius Psalmi, qui clavis esse solet ad Psalmorum abditam arcana referenda, satis aperte ostendit: Titulus eius est hic: *In finem filius Chore procreans Psalmus;* quasi dicat: Psalmus iste compositus est, ut in ultima aetate in fine temporum, quando Christus, et eius Apostoli venturi sunt, Ecclesiae deserviat. Tempora enim Christi, et Apostolorum vocavit d. Paulus (1. ad Cor. 10): *Fines temporum,* dicens: *Nos sumus, in quos fines saeculorum deveniunt.* Quod autem filii Chore in titulo nominantur, immaculatam Virginis conceptionem sub involueris historiae, quae filii Chore accidit, contextit. Nemo ignorat (Num. 26) dici: *Factum est grande miraculum, ut Chore pereunte, filii eius non perirent.* Terra quidem absorpsit Chore propter rebellionem contra Moysen, Aaron, et cum filii tunc pariter essent cum illo, ait sacer textus ingens miraculum fuisse, quod patre perente, non perirent etiam filii. Huius autem miraculi ratio in eo consistebat, quod ut tradit Episcopus Christopolitanus (sup. Ps. 45), filii Chore manserunt in aere, cum terra sub pedibus eorum fuisset aperta, usque dum conitatoribus absorptis, iterum terra fuit reclusa, et reanctata. Equidem, cum omnia in figura contingerent illis, ut ait Apostolus (1. ad Cor. 10), grande illud miraculum, quod absorbente terra Chore, non absorberet prolem eius, sed indemnis maneret, et ab illo casu liberaretur, admissim delineavit portentosum hoc Immaculatae con-

ceptionis Deiparae miraculum, quod perentibus omnibus eius parentibus, immo et universo genere humano, ipsa non perierit, et peccati originalis profunda voragine omnes filios Adae per naturalem propagationem genitos varicissimè absorbente, beata Virgo non fuerit absorpta, cum per eundem propagationis humanae modum originem duxerit.

Verum ne a portis b. Virginis, et praeclearum earum metaphora discedere videamur, revocate quaeso in memoriam verba illa (Tobiae 14) portas coelestis Hierusalem, beatam Virginem adumbrantes: *Portae Hierusalem ex saphyro, et smaragdo aedificabuntur.* Saphyrus in primis adeo pretiosus lapis esse perhibetur, ut ipse solus sacrae gemmae illustrem nomenclaturam sibi vindicaret, ut notavit Lapidarius in horto sanctitatis.

Ut merito sacra gemmarum gemma vocetur.

Hoc singulare habuit beata Virgo inter omnes creaturas, quod cum reliquorum conceptio sit maledicta propter peccati originalis maledictionem; eius tamen conceptio fuit sacra, quia loco maledictionis divinae gratiae benedictio eam praeventit. Saphyrus deinde illud speciale habet prae aliis gemmis, quod coelesti colore fulget, et quasi particula quaedam coeli esse videtur. Merito ergo portae beatae Virginis saphyro esse dicuntur, cum et portae conceptionis, et natiuitatis ab omni peccati immunda terra penitus fuerint defoecatae, coelesti vero gratia cumulatissimae. Plinius (de natur. hist.) de saphyro loquens, ait, in medio eius congenitae esse quandam stellam pulchram valde, et mirifice fulgentem. Ita sane conceptio beatae Virginis fulgenti divinae gratiae stella fuit exornata, eo quod postea tradit ipsa facta, instar vivi, et animati saphyri in medio uteri sui conceptura erat Christum, quem Ioannes stellam matutinam appellat. Illud autem mirabile est, quod non contentus Dominus ut coelestes portae essent ex saphyris, etiam fundamenta illius voluit esse ex eisdem: *Sternam per ordinem lapides tuos, et fundabo te in saphyris.* In aliorum conceptione omnia procedunt inordinata: anima, intellectus, voluntas, appetitus sensitivus, et aliae huiusmodi potentiae; at in conceptione Virginis, quia haec omnia ordinata prodierunt, ab omni certe culpae originariae obliquitate, et inordinatione aliena, ideo dicitur ei: *Sternam per ordinem lapides tuos.* Quod autem subiunxit: *Et fundabo te in saphyris,* s. Hieronymus testatur, quod exceptis septuaginta Interpretibus, reliqui omnes vertunt: *fundabo te in stibio:* quod quum egregie Deiparae conceptioni congruat, facile est demonstrare, quia cum stibium illustret oculos, et clariores illos reddat; in eo conceptio Virginis singularis fuit, quod cum reliqui omnes concipiantur: peccati originalis cataractis obnubilati, ac tetra eius caligine obcoecati; Maria tunc divinae gratiae stibio perlinita, originariae culpae coecitate prorsus nescivit, et intellectuales eius oculi clariores, et perspicaciores facti sunt. Scio Pagninum postea transulisse: *Collocabo in carbunculo lapides tuos.*

Sed et haec etiam versio Virginis conceptionem mirifice illustrat: cum id, quod in fundamentis aliorum calx est et arena, in fundamentis huius almae civitatis Mariae carbunculus sit omnium lapidum pretiosissimus. Ea singulari proprietate, ut auctor est d. Isidorus (l. 16. c. 13), praeditus esse noscitur hic lapis, ut inter medias tenebras splendeat. *Carbunculus,* inquit, *ignitum fulgorem habet, quae nocte vincitur, lucet enim in tenebris.* Non secus beata Virgo inter caliginosas materni uteri tenebras delitescens, ita divinae gratiae fulgoribus coruscabat, ut peccati originalis caligo claritatem eius vincere, aut fulgentissimos eius radios quoquomodo obscurare non posset. Alque hinc, ut id obiter dicam, factum arbitror divino consilio, ut inter duodecim lapides, quos tanquam fundamenta coelestis Hierusalem commemorat Ioannes, non apposuerit carbunculum. Cuius eam rationem fuisse reor, quia per illos duodecim lapides designabantur duodecim Christi Apostoli, ut ibidem ipse Ioannes notavit dicens: *Et in ipsis duodecim nomina duodecim Apostolorum Agni.* Et quia nullus eorum in tenebris uteri materni latens, divinae gratiae luce, instar carbunculi, miculatur erat; ideo carbunculum inter lapides illos fundamentales silentio praeteriit. Solum certe Marianae civitati carbunculus lapis, velut fundamentum supponi debebatur, quae in medio nebulae, et obscuritatis materni claustris abscondito, instar fulgentissimi carbunculi divinae gratiae illustrata fulgore, in instanti suae conceptionis coruscavit.

Porro, iam ad secundam portam huius sanctae civitatis, ac regiae domus Dei sermonem convertamus. Sicut enim, ut supra dicebam, conceptio fuit prima porta, per quam b. Virgo mundum hanc inferiorem est ingressa; ita etiam mors eius pretiosa secunda fuit porta, per quam egressa est ab hoc mundo, ut introderetur in coelestem paradisum. Legimus veteres Elhrusco ritu consuevisse, vacca, et tauro simul iunctis, urbes orbiculari figura sulco designare; locus tamen portae sulcum nescibat, et inaratus manebat. Non secus, licet mors corruptionis sulco morientium corpora arare soleat, corpus tamen beatae Virginis ad mortis portam perveniens, putredinis, et corruptionis sulcum non sustinuit, inaratum mansit, et post triduum, ad imitationem filii, ad dexteram eius translatus fuit. Ad quod significandum insit olim Dominus, ut ad latera propitiatori adessent duo cherubini se mutuo respicientes, quorum alter eum sub figura viri, alter sub specie foeminae, ut adnotavit Arias Montanus (in sua apparatu), depingebantur. Aptè satis hi adumbrasse videntur Iesum, et Mariam in coelesti patria constitutos, ubi a divinitatis intuitu nunquam se averterent, multo semper aspectu se respiciunt. Et quidem si David, ut legitur (1. 2. Reg. 7) talem honorem aerae testamenti delitit, ut diceret: *Vides ne, quod ego habitem in domo cedrina, et arca Dei sit in medio peltium?* unde postea et illam exornavit, et in honorifico loco constituit; nullo maiorem honorem credendus est verus David, Christus Dominus, animatae ac

caae Mariani corporis delituisse, in qua ipse se clausit:

Ventris sub arca clausus est.

Exornavit ergo animam eius gloriosam immortalis corporis veste, et in honorificentissima coelestis aulae sede eam collocavit, ac varia coronarum genera ei munificentissime contulit, quae saepe haud obscure mihi praesignata videntur in verbis illis Isaiae (c. 35): *Gloria Libani data est ei, decor Carmeli, et Saron.* Tribus illa praeclarissimis titulis noscitur inter omnes creaturas insignita. Fuit Virgo integerrima: fuit absque integritatis detrimento mater foecunda: fuit tandem mater non cuiuscumque, sed ipsius Dei, et Creatoris sui. Singulis his dignitatibus totidem coronae designabantur: Virgini corona gloriae Libani; Matri decor Carmeli; Dei genitrici pulchritudo montis Saronis. Congruè d. Mariae corona Libani respondet, quia Libanus candidatio interpretatur, ut docet d. Hieronymus (de nom. Hebraic.); candidatio autem idem est, quod candidatio, hoc est, nativus, et congenitus candor, cuiusmodi est candor nivis, lili, lactis, et similia, quae non supposito, sed innato candore gaudent. Illud certe discrimen interest inter virgines, et alios non virgines, alioquin candor, quod illi naturalem, et nativum candorem servant, quem tamen isti amiserunt, solum habentes suppositum, infusum scilicet, aut acquisitum. Et hic obiter intelligit, propterea in stemmate Virginis depingi vas candidis liliis plenum, ut significetur, tanto puritatis virgineae candore illam praeditam esse ex divina gratia, quando per naturam candore suo nativo candidum est lilium: virginitas enim interpretatur, *Viror genitus.* Huius ergo tanto candori virginitatis voto illustrata, corona gloriae Libani debita erat: maternitati autem cum virginitate coniunctae decor Carmeli respondet. Carmelus *Agnus circumcisus* interpretatur: unde perinde fuit ac si diceret: corona suo modo similis ei, quae data fuit immaculato agno, octava die circumcisio, in corpore et anima simul in coelum ascendenti data est Mariae, ut similiter anima et corpore gloriosa in coelum conscendat. Tandem quia Maria non cuiuscumque mater, sed ipsius Dei genitrix fuit, coronari debuit corona montis Saronis: *Decor Carmeli, et Saron.* Interpretatur Saron, *Decor principatum;* quasi dicat: corona tantae dignitatis debita, et Virgini collata in unum complectetur omnem gloriae decorem omnibus principatibus, et coelestis nam angelis, quam hominibus datum, ita ut beata Virgo nihil in coelesti patria, praeter Deum filium suum gloriosius se intueri valeat.

Ad extremum, Rupertus Abbas (lib. penult. Cant.) sanctissima primordia, media stupenda, ac gloriosum finem totius vitae Deiparae contemplans, de illis interpretatur verba illa (Cantic. 6): *Quae est ista quae progreditur, quasi aurora consurgens, pulchra, ut luna, electa, ut sol etc.* Cuius verba quia supra retuli, consulto silentio praeterco; illud tamen subiun-

gens, recte Virginem in coelum assumptam soli comparari, quia sicut sol inter omnia corpora coelestia plus claritatis, et splendoris a Deo accepit, et ideo plus prae ceteris omnibus donatus, in haec inferiora munificentissime influens: ita beata Virgo, quanto plura in coelis gloriae charismata a filio suscepti, tanto plura bona in nos diffundit. Unde Oleaster (*super cap. 20 Ezechi*) observat, quod verbo illi, *electa*, correspondet in Hebraeo aliud, quod *spontaneum et voluntarium* significat; et subdit, idem etiam verbum significare *hirundinem*, quae sponte sua domos nostras ingreditur, et in eis nidificat. Quibus non obscure significatur, quod cum Spiritus sanctus ait, beatam Virginem esse electam, ut solem, aperte ostendit non solum excellentissimam instar solis super omnes creaturas, sed velut liberalissimam, in omnes spontaneae, et voluntariae coelestium honorum munera diffundere; adeo ut sicut sol, nisi ei obicem apponas, ostia ac fenestras ei claudens, totam domum fulgentissimis suis radiis illustrat, et exornat; ita beata Virgo, quae electa est, ut sol, beneficentiae suae radios in omnes diffundit; et veluti civitas refugii omnes ad se confugientes materno affectu suscipit, et fovet, utpote quae pia magis, et clementior civitas refugii esse perhibetur, quam reliquae omnes, quarum sacra eloquia meminerunt, in tutelam, et refugium miserorum destinatas (*Numer. 35*), (*Isaie c. 20*), et (*Deuter. c. 19*), quia illae civitates non poterant protegere nisi innocentes a culpa, ut constat ex verbis ipsius sacri textus; Mariana autem haec civitas refugii et innocentes, et peccatores salvat, dummodo veniant poenitentes. Propter quod de ea dicit David (*Psal. 76*): *Gloriosa dicta sunt de te civitas Dei*. Sed quare gloriosa: quia *memor es Rahab*, quae fuit meretrix, *sed poenituit*, quando suscepit exploratores, ut habetur (*Isaie c. 11*), et *Babylonis*, qui Ezechiam regem, vel populum, quem tenebat captivum, ad propriam patriam libere redire permisit tempore Cyri regis Persarum, et *Turi*, et *populi Aethiopyum*, qui ad te fugerunt, tanquam ad civitatem refugii. Omnes hi fuerunt per te proleci, et a defensati ab ira filii tui, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit, et regnat in saecula saeculorum. Amen.

## HOMILIA XII.

*Adductis variis sacrarum literarum locis, in sensu mystico explicatis, gloriosam Deiparae Virginis assumptionem illustrare conamur.*

Verba illa Davidica (*Psal. 47*): *Deus in domibus eius cognoscetur, cum suscipiet eam*, assumptionem Deiparae Mariae non obscure praesignasse mihi videntur. Neminem sane arbitrator ita mentis inopem, qui in mirabili crea-

turarum varietate, velut in fulgentissimo speculo non agnoscat bonitatem, potentiam, et providentiam supremi eorum officis. Quicumque enim aciem converterit in fabricam hanc universi, cuius basis terra esse perhibetur, prima superficies, coelum: secunda, ignis; tertia aer: ultima aqua, non poterit mirabilem Creatoris potentiam non valde mirari; et quavis, instar aspidis, obturet aures suas, necesse erit, coelorum harmoniam etiam invitus sentire, cuius meminit David (*Psal. 18*): *Coeli enarrant gloriam Dei*. Quod si quispiam David obiciat, quomodo coeli, cum lingua careant, gloriam Dei enarrare possunt, maxime ipso dicente, ut *Batablus* vertit ex Hebraeo: *Non est verbum, neque sermo, non auditur vox eorum*. In promptu est responsio ex illo Themistoclis, ut auctor est Plutarchus, dicentis verba persimilia esse tapeti figuris, quae tametsi mutae loquuntur. Cui consonat illud magis Gregorii: *Pictura gentibus pro lectione est*. Unde idem David de ipsis coelis ibidem ait: *In omnem terram exivit sonus eorum*, quia indeficiens, et regularis eius motus, et mirabilis ordo, Creatoris magnificentiam per totum orbem terrarum proclamant. Unde ubi nostra Vulgata legit: *In omnem terram exivit sonus eorum*, *Batablus* vertit: *exivit regula*: *Aquila: exivit ordo*: Pagninus: *exivit linea*. Quid si mirabilia coeli continent, contemplerunt? stellarum diversitatem, viam lacteam, Zonam zodiacam, circulum meridianum, Orientem, saltus lunae, eloquentiam Mercurii, gratiam Veneris, fervidum calorem solis, fortitudinem Martis, benignitatem Iovis, mollicoliam Saturni, et alia pene innumera? haec omnia quis non videat, divinaram laudum praecones esse? Ceterum, per haec omnia cognoscatur Deus extra propriam domum suam; hodierna autem die cum beata Virgo in coelum suscipitur, singulari modo cognoscitur, et innotescit illius magnificentia in propria eius domo (*Psal. 47*): *Deus in domibus eius cognoscetur, cum suscipiet eam*, scilicet in aeterna beatitudine, ut adnotat glossa interlinearis; ubi notanda est singularis versio Pagnini, qui in hunc modum praedieta verba transfert: *Deus in domibus eius notus, ad elevationem*. Quid clarius potuisset dici ad signandum Dei potentiam valde innotuisse, cum beata Virgo ad coeli caecamina super angelos fuit elevata. Ecclesia catholica canent: *Exaltata est sancta Dei genitrix super choros angelorum ad coelestia regna? Tunc Deus fecit potentiam in brachio suo, uberiorem gloriam soli Virgini conferens, quam omnibus coelestis simul, per quod sane mirum in modum magnificentiam suam ostentavit.*

Deinde in idem argumentum celebris est locus ille (*Cant. 3*): *Quae est ista, quae accendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhae, et thuris, et uniceis pulveris pygmentarii?* Symmachus vertit: *Sicut evaporatio fumi*: *Aquila: sicut similitudo fumi ex suffumendo*: d. Ambros. (*epist. 62*), *sicut vitis propago, fumo incensa, odorifera myrrha, et thure*: d. Greg. Nyss. *sicut virgularum, seu stipulum fumi*. Alii vertunt: *Sicut palma, seu columna propter re-*

*ctissimam altitudinem*: originale hebraeum: *vapore fumi*. Quae omnes translationes varia Virginitatis indicant praeconia. Illud tamen mirabile videri posset alicui, quomodo angeli beatam Virginem in coelum assumptam cum fumo, re despectissima, comparent, seu component: maxime cum fumus symbolum sit tenebrarum, vanitatis, et fletus? Ioannes autem amictam solis splendoribus Virginem vidit, aurorae, lunae, immo et ipsi soli eam alibi comparavit. Quid autem quaeso commune habet feter fumus cum rutilanti aurora, cum pulchra luna, aut cum micantibus solis radiis? Non igitur videtur Virgini fumi similitudo congruere. Sed longe aliter se res habet. Audite primum Patres nodum hunc solventes, deinde quod nos adiciemus. Rupertus (*in comment. huius loc.*) hanc praecoram, et ingenio eius dignam mixtam interpretationem, cum Virgine loquens, in haec verba apponit: *Odor tuus, odor humilitatis tuae praecipue ascendit ad Deum, ut vere sacrificium contribulatis spiritus. Quid est fumus, et quid pulvis, nisi spiritus lacrymosus, et conscientia valde humilis? et sua quidem aestimatione, vere humilitas est fumus innocuus, quasi crenis, sive terris obosti, et pulvis terrae sine aqua, et silentis, tuata illud: Quia defecerunt, sicut fumus, dies mei, et ossa mea, sicut eremiam, aruerunt: et sicut Abraham dixit: Loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis, et cinis. Sed non ita aestimatione Dei, aliter, et melius ille te discernit. Tu dicis: pulvis sum terrae, qualem ventus dispergit, aura tollit; et ille dicit: non, sed pulvis pigmentarii, pulvis myrrhae, et thuris: qualem pigmentarii Spiritus sanctus conficit ex optimo thure, quod est suavitas mentis, et ex myrrha probatissima, quod est mortificatio, sive incorruptio carnis. Tu dicis: fumus ego sum teter coram divinis oculis, qualem de camino, sicut de fumaris deficiens ascendit, ascendens deficit; et ille dicit: non, sed fumus ex aromatibus myrrhae, et thuris, qualem decet ascendere de aureo thuribulo ante altare aureum usque ad oculos, et olfactum Dei. Talis fumi virgula tu o beata Virgo Maria suavem odorem spirasti Altissimo, coelestibus disciplinis erudita, atque extenuata. Talis ascendisti per desertum, id est, animum habens valde solitarium. Si enim vera cuiusque animae humilitas etiam inter turbas potest esse solitaria, ita videlicet, et in nullo alio, praeterquam in Deo, spem habeat: quemadmodum Esther, cum esset regina, veraciter tunc dicebat: Domine mi, qui Rex noster es solus, adiuva me solitariam, et cuius praeter te nullus auxiliator est alius. Quanto magis tu vera solitaria, et quasi in deserto eras, quae citrum non cognoscebas, nec cognoscere cupiebas, et ab illo, cui desponsata fueras, pene fuisti desertata? haec ille. Sanctus Hieronymus (*ser. de assumpt.*) vel ut alii vult, Sophronius, aliam viam ingressus, ut alibi diximus, eadem verba exponens ait: *Et bene quasi virgula fumi, quia gracilis, et delicata: quia divinis extenuata disciplinis, et concremata intus in holocaustum, incendio pii amoris, et desiderio charitatis. Ut virgula, inquit, fumi ex aromatibus: nimirum, quia multis erat repleta virtutum odoribus, manans ex eo fragrant suavissimus odor etiam**

*spiritibus angelicis*. Ego omissis variis expositionibus a me alibi iam exhibitis, paulo nunc longiore explicationem accipe. In primis explico priora illa verba: *Quae est ista, quae ascendit de deserto? quae suppono esse angelorum, ut Interpretes ibi adnotant. Per desertum primo possumus intelligere eum Richardo Victorino (*sup. hanc loc.*) mundum, quia vel a suis amatoribus saepe deseritur, et contemnitur; vel quia seipsum deserit, quotidie deficiens. Praeterit enim figura huius mundi, ut dixit Apostolus. Unde cum B. Virgo prae omnibus sanctis mundum spreverit, ac affectu peunitis, etiam cum mundi incola erit, mundum deseruit, vere ad superna gaudia per desertum ascendere dicitur: *Quae est ista, quae ascendit per desertum?* Secundo explicatio Richardi mihi non displicet, dum ait, *Per desertum idem esse ac si diceretur, Per desertionem*, quia beata Virgo, omnia propter Christum deserendo, facta est propter Christum omnium domira. Etenim si d. Paulus adeo omnia terrestria deseruit, ut diceret (*Philip. 3*): *Omnia arbitratu sum, ut sterco*: manifestum est, quod multo perfectius eadem B. Virgo ea deseruit. In omni certamine de lacta, quam beata Virgo habuit cum antiquo serpente, semper fuit superata: nam ut recte dixit d. Gregorius (*homil. 33*): *Si vestitus quisquam cum nudo luctatur, citius ad terram decurrit, quia non habet unde teneatur: quid enim sicut terrena omnia, nisi quaedam corporis indumenta? Qui ergo contra diabolum ad certamen properat, vestimenta abiciat, ne succumbat*. Sane B. Virgo, cum omnia haec indumenta terrena penitus deseruisset, nec illis unquam indudere, non habebat, unde ab hoste in palestram teneretur. Tertio per desertum apte intelligenda venit virginitas, ut ingeniose interpretatus est Guelicmus. Quid enim antiquis diebus tam neglectum, atque desertum, quam virginitas? etenim cum ratio illius temporis officium propagationis posceret, in omnium ore illa verba versabantur (*Judic. 11*): *Maledictus, qui non fecerit semen in Israel*. Unde filia Iephthae, in aetate nubili sine filii mortura, virginitatem suam per duos menses flevit in montibus, expians eo quod poterat modo, maledictionem suam. Quia tamen propria illa lamentatione a tam gravi maledictio non radicitus expiata videbatur, conveniunt filii Israel singulis annis, et solenni lucto per dies quatuor expiabant eam. Ecce virginitas illis temporibus prae amore solibus, et metu maledicti, quam exosa, et abominabilis, et quam deserta res fuerit. Per hoc igitur virginitatis desertum beata Virgo ascendit, quia perpetuam Deo vovens virginitatem, ut dignum Deo fieret habitaculum, maledictionem illam non exhorruit. Unde factum est, ut salva virginitate semen in Israel faceret, et benedictionem illam amplissimam reciperet (*Ecl. 24*): *Benedictionem omnium gentium dedit illi, per quem singulari miraculo mater Dei facta est. Unde doctissimus Guelicmus (*in c. 3. Cant.*) dixit: *Maria amore incorruptionis parata est a sua gente elegium maledictionis incurere; et ecce salva incorruptionis gloria, totus ei mundus proclama-***